

O'ZBEKISTON YOZUVCHILAR UYUSHMASI
«IJOD» JAMOAT FONDI

ABDULHAMID CHO'LPON

BINAFSHA

TOSHKENT
«ADABIYOT»
2021

UO'K: 821.512.133-1(081)

KBK: 83.3(50'zb)

M 74

M 74 **Abdulhamid Cho'lpon**
 Binafsha [matn]. {she'rlar}/Abdulhamid
 Cho'lpon. – T.: «Adabiyot» nashriyoti, 2021. – 96 b.

Loyiha rahbari:
Sirojiddin Sayyid,
O'zbekiston xalq shoiri

Mas'ul muharrir:
Risolat Haydarova

Yangi davr o'zbek she'riyatida Abdulhamid Cho'lpon nomi yangilanish timsoli bo'lib qolgan. Shu ma'noda shoir o'zbek she'riyatining yorqin yulduzidir. Uning she'riyati butun XX asr qadriyatlarini o'zida mujassam qilgan. Cho'lponni olamshumul maqomga olib chiqqan omil shoirning cheksiz ehtirosli insonparvarligidir. Insonning hasratlari, quvonchlari, erk va ozodlik Cho'lpon ijodining o'q tomiriga aylangan. Ushbu kitobga shoirning turli yillarda yozilgan va uning ijodi timsoliga aylangan she'rlari kiritilgan.

ISBN 978-9943-6957-5-7

© Cho'lpon, 2021
© «Adabiyot», 2021

GO'ZAL

Qorong'u kechada ko'kka ko'z tikib,
Eng yorug' yulduzdan seni so'raymen.
Ul yulduz uyalib, boshini bukib,
Aytadir: "Men uni tushda ko'ramen.
Tushimda ko'ramen, shunchalar go'zal,
Bizdan-da go'zaldir, oydan-da go'zal!.."

Ko'zimni olamen oy chiqqan yoqqa,
Boshlayman oydan-da seni so'rmoqqa,
Ul-da aytadirki: "Qizil yanoqqa
Uchradim tushimda, ko'milgan oqqa.
Oqqa ko'milganda shunchalar go'zal,
Mendan-da go'zaldir, kundan-da go'zal!.."

Erta tong shamoli sochlarin yozib,
Yonimdan o'tganda so'rab ko'ramen.
Aytadir: "Bir ko'rib, yo'limdan ozib,
Tog'-u toshlar ichra istab yuramen!
Bir ko'rdim men uni – shunchalar go'zal,
Oydan-da go'zaldir, kundan-da go'zal!.."

Ul ketgach kun chiqar yorug'liq sochib,
Undan-da so'raymen sening to'g'ringda.

Ul-da uyatidan berkinib, qochib,
Aytadir: "Bir ko'rdim, tushdamas o'ngda.
Men o'ngda ko'rganda shunchalar go'zal,
Oydan-da go'zaldir... mendan-da go'zal!.."

Men yo'qsil na bo'lub uni suyibmen?!
Uning-chun yonibmen, yonib-kuyubmen.
Boshimni zo'r ishga berib qo'yubmen,
Men suyub...men suyub...kimni suyubmen?
Men suygan "suyukli" shunchalar go'zal,
Oydan-da go'zaldir, kundan-da go'zal!!!"

1919

XAYOLI

Ko'nglimdagi muhabbatning uchqunin
 Xayolimning bir burchida berkitdim.
 Ul uchqunning kuchligidan siynamda
 Hech tuzalmas, og'ir yara bor etdim.

Qulog'imga "Ol baxt!" deb eshitilgan
 Azonlarni shaytoniy deb o'yladim,
 Shuning uchun baxt bergan malakka
 Turli-turli afsonalar so'zladim....

Sochlarini o'ynab turib eshitdi
 Va dedikim: "Afsonalar behuda!"
 Bul so'zlari qulog'img'a yetishdi:
 "Oqdim, - dedim, - qonli, zardobli suvda..."

"Oq-oq, - dedi afsonalar sultoni, -
 "Sening taxting, baxting unda kutadir;
 Ul zardobli, qonli suvlar ostida
 Qora kiygan joning jilva etadir".

Ket, ey shayton, bosinqiradim... qo'rqamen:
 Ket-ket. Qilich singan, qalqon teshilgan.
 Ko'rasanmi? Men ezilgan yotamen,
 Ustimga-da balo tog'i yiqilgan.

So'nggi nafas, oxirgi dam, ey malak,
 Kel, bir qara, so'ngra yiqilsun falak.

1920

ZARAFSHON

Safar esdaligi

Ko'z oldimda oqib yotkan Zarafshon
Yosh boladek erkalaydir, o'ynaydir.
Hovliqma ham bo'lsa o'zi, ko'p chaqqon,
Uncha-muncha to'siqlarni qo'ymaydir.

Katta-kichik toshlar bo'lsa yo'lida,
Hech quramay sudrab ketar ilgari.
Kim biladir, jon topshirmish qo'lida,
Hazel-hazel bilan qancha yosh-qari?..

Uning o'zi shu o'ynoqi qiligi,
Shu hovliqma odati-la ko'p qo'rqinch,
Suvlarining nozli qizdek silligi
Ko'p tanlarni ag'dararlik katta kuch!..

Undan qo'rqinch uning o'tkarganlari,
Saltanatlar, qonlar, ulug' tarixi.
Siynasida bo'g'ib o'ldirganlari,
Ko'p jonlarning ingrayishi va ohi!

Tarixining qanotlari so'ng yillar
Allaqanday qora rang-la bo'yalmish.
Yonlarida yashaguvchi ko'p yellar
Qora yozmish qozig'iga suyalmish...

Sho‘x-sho‘x oqib, yuragida yashirincha
Tarixlarni, asrlarni qarg‘amish.
Bilarmikin, o‘z umrida ul qancha
Yaxshi erlar yod etmish-da, alqamish?

Ay, Zarafshon, o‘ynab-kulib oqa ber,
Mazlumlarning yuragini yoqa ber...

1920

TABIATKA

Said Ali Xo'jaga bag'ishlab

Kel, malak, kel, kel, pari, kel, kel, o'pay bir
erkalab,
Kel, quyosh chiqquncha o'ptir... kel, kel, o'pay bir
ertalab!
Kel, quchoqlay, kel, qo'lingni, barmog'ingni bir
ko'ray,
Kel, ko'zingga ko'z solay, kel, ko'ray, so'ngra
o'lay...
Kelma, kelma, ey pari, sen, tanlaring nurdur
sening,
Tanlaring nur, yuzlaring nur, tenglaring hurdur
sening...
Yoqti oylardan quyilgan yog'dulardandir taning,
Ko'k yuzida barcha yulduzlar suyunchingdir
sening...
Ko'lankangdir – boqchalarga turli gullarni
sochar,
Ko'z qarashingdir sening, elga saodatlar ochar...
O'ynashingdir – o'ynoqi yumshoq shamolni
qo'zg'atar,
To'xtashingdir – dunyoda barcha hayotni
to'xtatar.
So'zlashingdir– boqchalarda barcha qushni
sayratar,
Bir tabassum qilmog'ingdir – barcha jonni
yayratar,

Kuylashingdir – uyquda qotgan jahonni
 o'ynatar.
 Uyqudan turgan jahon ul kuch bilandir, to'y
 etar...
 Qayg'urib qolgan chog'ingdir, barcha jonlar
 qayg'urar.
 Har tomonda qayg'u, hasrat, har aziz jon oh urar.
 Ko'k yuzini qop-qora, mash'um bulutlardir o'rar,
 Ul bulutlar ustiga otdek minib devlar chopar.
 Har urishda qamchini o'tlar yonar, chaqmoq
 chaqar.
 Ul bulutlar chopsalar devlar bilan osmon bo'yi,
 Unda boshlansa jin, alvasti va shaytonlar to'yi.
 Ko'k go'zaldir, sel yog'ar, do'llar quchar, to'fon
 bosar,
 Qum ko'char... Tog'lar qadar qumlar ko'char...
 yo'lni to'sar...
 Zo'r dengizlar na'ra tortar... jon so'rar to'lqin
 chopar.
 Katta to'lqinlar kelar-da, mayda to'lqinlar
 qochar...
 Mayda to'lqinlar "o'lim" raqsin etarlar
 kuylashib,
 So'ngra qirg'oqqa chiqarlar jonlilarni
 yo'qlashib,
 Kelma-kelma... men faqir... bechora... yo'qsil bir
 kishi.
 Men kabi yo'qsil kishining yog'dularda ne ishi?..

1920

"O'ZBEK QIZI" UCHUN

(Usmonlicha)

Go'ruyorum: Her bir eling gogunde,
Yilduzlari paril-paril yanriyor,
Yildizlaring yere sachan nurini
Her bir insan iche-iche kaniyor.

Gulshan yo' ki kadin guli achmasun,
Bakcha yo'q ki kadin bulbul otmesin.
Yer yo'qki kadin isi sachmasun,
Gongul yo'qki, kadin maftun etmasun.

Xer milleting gulshanida gullari
O milleting kadinleri, kizlari:
Xer milleting xaq suydigi bir yolu
Kadinligin basmish olan izidir.

Hich milletda kadinlarin o go'zel
Chehreleri perdelere girmiyor.
Hich milletde xa'in yel
Kadinlarga g'azab ila ermiyor.

Hyer nereye girdim isem: karshimda
Kadinlari achik yuzde bulurum;
Xatirlarim: Kapaxdir yurdumda,
O'zbek kizi kayg'ulara dolarim,
Bog'ulurum
O'lurum...

Siyah perde bilir misin? – O alchak
Eski dunya seni bize birakmish.
Erkli olan kadinlarin bashina
Din isminden esirligi o taqmish.

Ko'z aldinda eski dunya o buyuk
Saltanati shevket ile o'liyor.
O'lmesine iblislerdir ag'layan
Meleklerse go'k yuzinde guluyor.

Sen de onung mirasisin ey perde,
Kalamazsin azad olan bu yerde,
And ichrim: Esir O'zbek kiz ichun,
Shimde burda yalniz mezar seningchun.
Bir mezar ki, tashlarindan yash damlar
Tash ichinde O'zbek kizi – xep ag'lar.

1920

TORTISHUV TONGI

Yenggan qo'shin boshlig'idek gerdayib
Botgan quyosh bulutlarning ostidan
Bosh ko'tarib chiqmoq uchun tirisha.
Shuning uchun beri yoqda irjayib
Kulishurlar.
Unga qarshi, qarshidan
Yig'lov, siqtov, tovush, g'avg'o, xarxasha.

Suyuningiz:

ko'pdan beri zindonda
Quyosh ko'rmay, zaxlab qolgan ko'ngillar.
Chiqar kunlar yetdi sizga undan-da,
Munda yechib yuborilgan tugunlar.

Qayg'uringiz:

Kishanlarni yasovchi

ustalar.

Boshqalarni tubanlar deb atovchi

xo'jalar,

Sizning uchun yoz boshining qoridek

Eruv kunlar keladir,

Sizning uchun alvastining zoridek

Yig'lar kunlar keladir...

Chiqadiringan quyoshni siz behuda

Etak bilan to'smoq uchun tirishmang,

Ahmoq bo'lib Azroilning oldida

Jon talashing, to o'lguncha berishmang.

1920

YORUG' YULDUZGA

(Hazar esdaligi)

Go'zal yulduz, nurli yulduz, tez so'zla
Otalarning tarixdagi xatosin,
Shul xatodan osuflanib tovlarning
Ul ko'ksida surgan ishrat, safosin.

So'zla, anglat o'tgandagi turmushning
Butun qonli, shonli, jonli yerlarin.
Ko'z oldimda jilvalanur yurt uchun
Jonlar berib, qonlar to'kkan yerlaring.

O'ynat, qo'zg'at, to'lqinlantir, hovliqtir
Keng Hazarning ko'm-ko'k, yumshoq suvlarin,
So'zlattirib, charchat, horsin, charchasin,
Teri oqsin, ko'kka chiqar bug'larin.

Ko'piklantir, mayda, oppoq ko'pikdan
Ko'ylak kiydir, yasantir suv betlarin,
Ul suvlar-la pardozi qildir, kiyintir
Tog'li, toshli qirg'oqlarin, chetlarin.

Nega jimsen, nega javob bermaysen,
Nega ko'zing qizarindi, yoshlandi?
Nega yuzing so'lgan kabi yumshardi?
Nega senda bir talvasa boshlandi?

Bilamen men, so'zlamaysen shuning-chun –
So'zlaydirgan yaxshi so'zing yo'q erur.

Og'iz ochsang, yo'qsil elni ezmakka,
Qon qilmoqqa hasratlaring ko'p erur.

Mayli, mayli, qandoq achchiq bo'lsa ham,
To'g'ri so'zni yashirmasdan so'zlay ber,
Har qanchalar yurak yorg'ich kuy bo'lsa,
Botir bo'lib sekingina kuylay ber.

O'tganlarning zahari ham bu kunda
Ko'ngillarga tegmay o'tar kabidir.
Kechmishlarning yig'isi ham shu kunda
Yo'qsil dilni suyuntirar kabidir.

Falokatlar ko'rgan ota-bobolar
Istiqbolning qimmatini bilmagan.
El va yurtni saqlar uchun so'ng xonlar
Tuzukkina chora, tadbir qilmagan.

Biz, yo'qsillar, boshqalarga qul bo'lib,
Chet oyoqlar tomonidan ezildik.
Har yaramas, har buzuqning tagida
Alam ortgan, jabr ko'rgan biz edik.

Yetar, bo'ldi. Meni gapga solding-da,
O'zing unda tinglabgina turasan:
Yana, tag'in ta'sirlanib so'zimdan,
Oh-voh qilib, o'zni har yon urasan.

So'zla, sen-da tillaringni o'ynatib,
Eski alam ichra bizni olib bor.

Yashirin yotgan pardalarni, zulmatni
Qarab turma, nuring bilan yirt-yubor.

Yalintirma, boshqalarga yalingan
Kabi sen ham yalintirmoq istaysen,
Ezilganni ezishlikka sen, go'zal,
Ozroq sharm, ozroq hayo qilmaysen?

So'zla, anglat, go'zal yulduz, tez so'zla,
Men-da seningdek chiroyli so'ylarmen.
Hazardagi ko'piklarga birlashib,
Seni maqtab shirin kuylar kuylarmen.

Og'iz ochding, tovshing keldi, ey yulduz,
So'zla, so'zla, yot kishi yo'q, ikkimiz...

1920

**BOKUGA SHARQ QURULTOYIGA
KETKANDA**

Yo'limizda cho'llar, suvlar, dengizlar,
Bosuvchisin tanib bo'lmaslik izlar,
Shul izlarni bosib, dengizlar kechib,
Buyuk amal bilan boramiz bizlar!
Yurakdagi saqlab borgan amallar,
Yo'llardagi dengizlardan ulug'roq;
Ezilganlar tilak tilar bu yo'li
Avvalgidan to'lug'roq.
Mahkam qilib bog'lanilgan kamarlar...
Sharqning eski chigalini yechaylik.

1920

PARCHA

Maqtadim, ko'kka ko'tardim sizni men,
Endi menga sizga yetmaklik qiyin.
Maqtamoqg'a bir kirishgach maqtayin,
To'xtasam, so'nggi tinimda to'xtayin!..

1920

SHARQ QIZI

Singlimga

Aytalar, kim sovuq, shumli qora qish
O'tib ketib, kelmish chiroyli bahor.
Gulga oshiq bo'lib, sayrar emish qush,
Gul ham ul qushlarga nozlanib qarar.

Aytalar, dalada yer beti tamom
Ko'm-ko'k duxobadan ko'ylaklar kiymish.
Xo'rozlar chaqirib, yuzin ochsa tong,
Saboning labini oshiqlar emmish...

Har kimda bir shodlik, har kimda bir ruh,
Har kim kulib qarar emish dunyog'a.
Hatto, chol-boboilar aytalarmish: "Uh,
Chiqib yursang edi yozgi havog'a!"

Faqat men bir o'zim, Sharqning bir qizi
Bahor kelganini ko'rmay qolamen.
Uzun, qora qishning ketmasdan izi
Uning do'sti – kuzni kutib olamen.

Menim uchun yorug' dunyo rohati –
To'rt devor ichinda ko'zlar o'ynatmak.
Menim uchun ulug' shodlik soati –
Telba ko'kragimda o'ylar uyg'otmak...

Men bir Sharq qizimen, Sharqning o'zidek
Butun tanim, jonim – xayol uyasi.
Menim qora ko'zim kiyik ko'zidek
Belgisiz ovchining o'qin ko'rgusi...

Aytalar, kim yozda har bir jonivor
Erkin nafas olar, shodlanar, yayrar...
Aytmaylar, kim Sharqda borliq xotinlar
Ul yorug' dunyoga ne zamon kirar?

1920

MAHMUDXO'JA (BEHBUDIY) XOTIRASI

Jilgisiz qabringni qora tunlarda
Amalimning shamin yoqib, izladim.
Qizil va pok qoning islarin sochgach,
Kuchsiz ko'yi yurishimni tezladam.
Amalimning yulduzi, kim ko'z tikdi
Qora, jirkanch... o'lim qoni yerlarga.
Savol berdim: "Yo'qotganim qayda?" – deb,
O'zimni ham yutmoq bo'lgan yerlarga.
Qo'lidagi tutam-tutam gulini
Qabring topib, sochmoq uchun tirishdi.
Gul o'rniga zahar tilar muhitda
Uning qilgan bu ishlari bo'sh ishdi.
Men-da ojiz – u muhitning oldida
Qabring topib ko'z yoshimni to'kmakka.
Hamda achchiq hiddatim-la ul yerda
Oq kallalik-qora devni so'kmakka.
Shuning uchun yulduz kabi yarqirab,
Elda qolgan isming bilan turamen.
Shul ismni eslab, chizg'an yo'lingdan
Yiroq ketmay, qimirlamay yuramen.
Aziz otam, qo'limdagi gullarning
Motam guli ekanini bilmaysen.
Shodlik guli ko'pdan beri so'lganin,
Yer ostida, pok ruhing-la sezmayсен.
Ana sochdim qalbidagi gullarni,
Termak uchun chaqiramen qo'llarni.

1920

QALANDAR ISHQI

Muhabbatning saroyi keng ekan, yo'lni
yo'qotdim-ku,
Asrlik tosh yanglig' bu xatarli yo'lda qotdim-ku.
Karashma dengizin ko'rdim, na nozlik to'lqini
bordir,
Halokat bo'lg'usin bilmay, qulochni katta
otdim-ku.
Ajab dunyo ekan bu ishq dunyosi, ayo do'stlar,
Bu dunyo deb, u dunyoni bahosiz pulga
sotdim-ku.
Uning gulzorida bulbul o'qib qon ayladi
bag'rim,
Ko'zimdan yoshni jo' aylab, alamlar ichra
botdim-ku.
Qalandardek yurib dunyoni kezdim, topmayin
yorni,
Yana kulbanga qayg'ular, alamlar birla
qaytdim-ku.
Muhabbat osmonida go'zal Cho'lpon edim,
do'stlar,
Quyoshning nuriga toqat qilolmay yerga
botdim-ku.

1920

KURASH

Baqirg'uvchi, o'kirguvchi bir tovush
Botirlarning jon so'rag'an tovshidir.
Yiqitguvchi, ag'darguvchi qo'zg'alish
Yaqindagi zo'r kurashning boshidir.

Tentaklardek borar yerin bilolmay,
Unda-bunda o'zni urgan dushmandir.
Keng yurakda tura olmay, sig'olmay,
Toshib ketkan yo'qsildagi imondir.

Ulug', qattiq ag'darguvchi bir kurash,
Yo bor bo'lish, yo yo'q bo'lish,
Yo'q – yarash!

1921

AMALNING O'LIMI

Ko'nglimda yig'lagan malaklar kimlar?
Sharqning onalari, juvonlarimi?
Qarshimda yig'lagan bu jonlar kimlar?
Qullar o'lkasining insonlarimi?
Na uchun ularning tovushlarida
O'tgan asrlarning ohangi yig'lar?
Na uchun yozmishning o'ynashlarida
Har yurish ko'nglimni nashtardek tig'lar?
Kenglik xayollari uchdimi ko'kka
Butun umidlarni yovlarmi ko'mdi?
Mangu tutqunlikka kirdimi o'lka?
Xayolda porlagan shamlarmi so'ndi?
Kechaning jon olg'ich qorong'uligi,
Najot yulduzini xayolmi bildi?
Shuncha tutqunlarning haqqi, haqligi
Bir hovuch tuproqqa qurbonmi bo'ldi?
Ohimning o'tidan chiqqan shu'lalar,
Sharqning ko'kragida bir topmasmi?
Ko'ksimdan qisilib chiqqan na'ralar,
Uhlagan dillarga kulib boqmasmu?

1921

KEL BERI

Kel menga, kel, kel menga,
Quchog'imni ochganmen.
Turmush – haqiqat bo'lsa,
Borlig'imni otganmen.

Men kuchli, menda isyon,
Men – to'lqin, menda tug'yon.
Ko'pirurmen, tosharmen,
Chegaramdan osharmen!

To'fonim yelni bosar,
Turmush tog'larin oshar
Va o'lmas, mangu yashar!..

1921

* * *

Miltiragan xira chiroqsen, yo'qsil,
Yel qattiqroq kelib ura, o'charsen.
Yor aldagan sevguchining ruhiday
Bir lip etib yo'qliklarga ko'charsen.

1921

SUYGAN CHOQLARDA

Go'zallarning malikasi ekansan,
Buni sening ko'zlarindan o'qidim.
O'qidim-da istiqbolim qushiga
Xayolimdan oltin qafas to'qidim.
Gunafshalar qulog'imga madhingni
So'zlab-so'zlab charchadilar, bitmadi...
Alamzada bulbul yig'lab, kechalar
Alamingning so'ngin tamom etmadi.
Ko'zingdagi hikoyaning mazmunin,
Shoir bo'lsam, aytib-aytib yig'lardim.
O'shal, eski jarohatli qalbimni
Satrlarning nashtari-la tilardim.
Xayolimning qip-qizildan kiyingan
Parilari, hurlarini ko'rdingmi?
Alamimdan gullar ekkan yo'llardan
Koinotga hayot sochib yurdingmi?
Yo'llaringda she'r aytsa so'lgan barg,
Qulog'imga musiqalar keltirur.
Qachon sening musiqali ovozing
Sening meni suyganingni bildirur?

1921

MEN QOCHMADIM*Toshkentdagi o'rtoqlarimg'a*

Men qochmadim! Nega meni "qochdi" deb,
 Yo'qg'a buncha shovqun-suron qildingiz?
 Quchoq'ini "o'zlig"iga ochdi deb,
 Oq ismimga qora zanjir ildingiz?

Men "o'zlik"dan ko'pdan beri uzilib,
 "Ko'plik" ichra botib ketkan tanamen.
 U "ko'plik"ning qayg'usida cho'zilib,
 Quloch otib, suzib yurgan – yana men.

Men yangiliklar o'lkasidan sinmag'an
 Bir qanotni taqib olib, qo'zg'aldim;
 Shu yo'limda yaproqlari so'lmag'an
 "Yosh yag'och"ning soyasida to'xtaldim.

Ikki ko'zim yalt-yult etib ko'kimdan
 Tilagimning yulduzini qaraydir.
 Chog'-chog' yig'lab, o'tib ketib o'ngimdan
 Qora bulut, uning yuzin qoplaydir.

Biroq yana uning yuzi ko'rinib,
 Ko'zlarimni qamashtirib qo'yadir.
 Qilich botib, xanjar dilga urunib,
 Tunga yana qaysi qarash to'yadir?

Men qochmadim! – men tilakni izlaymen,
 Qanot kuchlik, borgan sari tezlaymen!

1921

MEN VA BOSHQALAR

(O'zbek qizi og'zidan)

Kulgan boshqalardir, yig'lag'an menmen,
O'ynag'an boshqalar, ingrag'an menmen.
Erk ertaklarini eshitkan boshqa,
Qullik qo'shig'ini tinglag'an menmen.
Boshqada qanot bor, ko'kka uchadir,
Shoxlarg'a qo'nadir, bog'da yayraydir.
So'zlari sadafdek, tovushi naydek
Kuyini har yerda elga sayraydir.
Menda-da qanot bor, lekin bog'lang'on...
Bog' yo'qdir, shox yo'qdir, qalin devor bor.
So'zlari sadafdek, tovushi naydek
Kuyim bor. Uni-da devorlar tinglar...
Erkin boshqalardir, qamalg'an menmen,
Hayvon qatorida sanalg'an menmen.

1921

UYQU

(“Bormaymen dedi” kuyiga)

Jim turing, shovqinlamang, uyqu ichida ul pari,
Yurma, tek tur, ey shamol, yursang-da yur, biroz
nari!

Ko'kda bir to'p qiz-malak uyqu kuyini boshladi,
Ilgari chalgan tirik, jonli kuyini tashladi.

Bosh uchida aylanar bir to'p farishta jimgina;
Ko'k elining tangrisi – oy ham qaraydir tinchgina.
Ul olos ko'zlar yumulgan... kuyini yondirgachgina,
Ko'p go'zal ko'zlarni yumdirgach, uyaldirgachgina...
Charchagan, tolgan, umidsiz ko'zlarim to'ymay

qarar,

Har qarashda ko'nglim ming turli o'ylarni

solar...

Bu yotish, bu uyqu, bu qanday shirin, qanday

go'zal,

Jonlanar, yuz ko'rsatar singan va yasangan

amal.

U yotish, uyqu na yerda, na xayoliy ko'kda bor,

Bu go'zal sirli tomosha menda, men o'ksukda

bor.

Jim turing. Shovqinlamang, uyqu ichinda ul pari,

Ko'zlarim to'ymay qarar, borliq ko'rinma, tur

nari...

1921

KUZ

Ko'm-ko'k ekan, sarg'aydilar yaproqlar –
Og'riq, mag'lub, tutqun Sharqning yuzidek.
Bo'ronlarning ko'zlari, kim o'ynoqlar,
G'olib G'arbning qonga to'lgan ko'zidek.

Qora bulut to'dasi kim ko'klarni –
Sharqni yopgan parda yanglig' yopmushdir.
Kuz qo'shini – og'u to'lug' o'qlarni
Yoz bag'riga hech sanoqsiz otmishdir!

Balo yanglig' qator-qator chizilib,
Ko'k yuzidan qarg'alar ham o'talar.
Sharqdek ichdan yashiringina ezilib,
Ko'p jonlilar so'nggi tinni kutalar.

Butun borliq – chog'lik o'chish oldida,
Sovuq... qora qishga ko'chish oldida.

1921

* * *

Xayol, xayol... Yolg'iz xayol go'zaldir,
Haqiqatning ko'zlaridan qo'rqaman.
Xayoldagi yulduzlarkim, amaldir,
Olovimni alar uchun yoqaman.
Go'zal xayol, kel, boshimda gul o'ynat,
Manim istak-tilagimni erkalat!

1921

YUPANMOQ ISTAGI

Bilmadim ko'nglimni yupatgay kimlar:
Tog'larmi, toshlarmi yo oqar suvlar.
Yoki kishanlardan bo'shalgan qullar,
Yoki sevilmasdan tashlangan tullar?

Yoki oydin tunda ko'zimni olmay
Ko'klardan yupatqich yulduz axtaray?!
Yoki tong chog'ida sabo yupatg'ay,
Yoki oydan tomgan vafosiz nurlar?

Yoki ko'z yoshidan yig'ilgan bir ko'l
Bo'yida egilgan tolda bir bulbul
Sayrasa, yig'lasa, ma'shuqasi gul
Kulganda yupatgay ko'ldagi hurlar?

Charchagan yo'lovchi yo'ldan adashsa,
Tekis yo'l qolsa-da, tog'larni oshsa,
Yo'lni ko'rsatuvchi yulduz-da qochsa,
Shunda yupatgaymi yalang'och cho'llar?

Erkin dalalarning erkin sultoni,
Sonsiz podalarning yolg'iz cho'poni
Nay chalib tog'lardan istasa yorni,
Balki yupatgusi "yor" degan kuylar?

Turmushda, xayolda... har bir narsada
Yolg'iz aldanishni ko'rgan bir banda

Borliqqa qarq'ishlar yog'dirgan tanda
Balki yupatgusi u achchiq so'zlar?

Dengizlar qaynasa, toshsa suvlari,
Kesilsa yo'lchining istak yo'llari,
Dengizga aylansa o'ng va so'llari,
Balki yupatg'usi ho'llangan ko'zlar?

Ko'ngilda uyg'onsa yengil havaslar,
Uzilsa, buzilsa oltin qafaslar,
Birga ichishsalar bir to'da mastlar,
Balki yupatgaylar o'ynoqi qizlar?

O'ylangan o'ylarga ko'ngil yupanmas,
Ko'ngilning istagi o'y bilan qonmas,
Aytarlar bu tunda yorug' sham yonmas,
Chaqmasa gugurtni asl o'g'illar...

1922

BUZILGAN O'LKAGA

Ey, tog'lari ko'klarga salom beran zo'r o'lka,
Nega sening boshingda quyuq bulut ko'lanka?
Uchmoxlarning kavsaridek pokiza,
Sadaflarning donasidek top-toza
Salqin suvlar tog'dan quyi tusharkan,
Tomchilari yomg'ir kabi ucharkan,
Nima uchun yig'lar kabi ingraylar?
Yov bormi, deb to'rt tarafni tinglaylar?
Tabiatning o'tini yo'q o'tida,
Sharaq-sharaq qaynab chiqqan buloqlar
Har qorong'i, qo'rqinch tunning betida
Shifo istab kelmasin der, qo'noqlar.
– Bu nega?

Ayt menga.

Ko'm-ko'k, go'zal o'tloqlaring bosilg'on,
Ustlarida na poda bor, na yilqi,
Podachilar qaysi dorg'a osilg'on?
Ot kishnashi, qo'y ma'rashi o'rniga
– Oh, yig'i,

Bu nega?

Tumorchalar xamoyillar taqingan,
Dalalarda lola bargi yopingan,
Tog'-toshlarda o'yin qilgan,
Chopingan
Go'zal qizlar, yosh kelinlar qayerda?
Javob yo'qmi ko'klardan-da, yerdan-da,
Xarob bo'lgan eldan-da.

Ot minganda, qushlar kabi uchguvchi
 Erkin-erkin havolarni quchg'uvchi,
 Ot chopganda, uchar qushni tutquvchi,
 Uchar qushday yosh yigitlar qayerda?
 Tog' egasi – sor burgutlar qayerda?
 Sening qattiq sir – bag'ringni ko'p yillardir
 ezganlar,
 Sen bezsang-da, qarg'asang-da, ko'kragingda
 kezganlar.
 Sening erkin tuprog'ingda hech haqi yo'q
 xo'jalar,
 Nega seni bir qul kabi qizg'anmasdan
 yanchalar?
 Nega sening qalin tovshing "ket" demaydi
 ularga?
 Nega sening erkli ko'ngling erk bermaydi
 qullarga?
 Nega tag'in tanlaringda qamchilarning kulishi?
 Nega sening turmushingda umidlarning o'lishi?
 Nega yolg'iz qon bo'lmishdir ulushing?
 Nega buncha umidsizdir turishing?
 Nima uchun ko'zlaringda tutashguvchi olov
 yo'q?
 Nima uchun tunlaringda bo'rilarining qorni
 to'q?
 Nima uchun g'azabingni uyg'otmaydir og'u-o'q?
 Nima uchun borlig'ingda bu daraja buzg'unlik?
 Nima uchun o'ch buluti sellarini yog'dirmas?
 Nima uchun kuch tangrisi bor kuchi-la soldirmas?

Abdulhamid Cho'lpon _____

Kel, men senga qisqagina doston o'qiy,
Qulog'ingga o'tganlardan ertak to'qiy.
Kel, ko'zingning yoshlarini surib olay,
Kel, yarali tanlaringni ko'rib olay, to'yib olay.
Nima uchun ag'darilgan, yiqilgan
Og'ir toyning zahar o'qi ko'ksingda?
Nima uchun yovlaringni bir zamon
Yo'q qilg'unday temirli o'ch yo'q senda?
Ey, har turli qulliklarni sig'dirmagan hur o'lka,
Nega sening bo'g'izingni bo'g'ib turar ko'lanka?

1921

KISHAN

Kishan, gavdamdagi izlar bukun ham bitkani
yo'qdir!
Temir barmoqlaringning dog'i butkul ketkani
yo'qdir!
Na mudhish, na sovuq manxus, na qizg'anmas
quchog'ing bor!
Bashar tarixining har sahfasida qonli dog'ing
bor!
Yumilmas ko'zlaringning har biri bir elni qahr
aylar,
Faqat bir borlig'ingdirkim, butun borliqni zahr
aylar!
Qulf birlan sening erkingda ko'p yillar qolib
ketdim...
Faqat har tebranishdan qutulishlikni umid
etdim.
Kishan, gavdamdagi dog'ing hanuz ham bitkani
yo'qdir,
Faqat butkul qutulmoqqa umidim endi
ortiqdir!..

1922

KO'NGIL

Ko'ngil, sen munchalar nega
Kishanlar birla do'stlashding?
Na faryoding, na doding bor,
Nechun sen muncha sustlashding?
Haqorat dilni og'ritmas,
Tubanlik mangu ketmasmi?
Kishanlar parchalanmasmi,
Qilichlar endi sinmasmi?
Tiriksan, o'lmagansan,
Sen-da odam, sen-da insonsan;
Kishan kiyma, bo'yin egma,
Ki, sen ham hur tug'ilg'onsan!..

1922

GO'ZAL TURKISTON

Go'zal Turkiston, senga ne bo'ldi?
Sahar vaqtida gullaring so'ldi.
Chamanlar barbod, qushlar ham faryod,
Hammasi mahzun. Bo'lmasmi dil shod?
Bilmam ne uchun qushlar uchmas
bog'chalaringda?
Birligimizning tebranmas tog'i,
Umidimizning so'nmas chirog'i,
Birlash, ey, xalqim, kelgandir chog'i.
Bezansin endi Turkiston bog'i.
Qo'zg'al, xalqim, yetar shuncha jabr-u jafolar!
Ol bayrog'ingni, qalbing uyg'onsin.
Qullik, asorat – barchasi yonsin,
Qur yangi davlat, yovlar o'rtansin.
O'sib Turkiston, qaddin ko'tarsin!
Yayrab, yashna o'z vatanning gul bog'larinda.

1921

YURT YO'LI

Uzoq... og'ir yo'lg'a chiqqan yo'lchimen,
Bu yo'llarda qilag'uzim yulduzdir.
Men yurtimning pok istakli kuchimen,
U yulduzning tugalishi kunduzdir.

Tomirlarim, olov kabi qaynag'an
Qonlarini kechmishlardan olmishdir.
Bilagimda irg'ib, chopib o'ynag'an
Unutma, kim oyoqlaring tolmishdir.

Uzoq yo'lning yo'lchisimen, boramen,
Istagimni bu yo'llardan olamen.

1922

NAVRO'Z KUNIDA

Xira, o'chkan, kirlik, kuchsiz dillarga
Yorug' yog'du turmush sepgan yangi kun,
Sira sevinch bermas o'zbek qiziga,
Yo'qsa ung'a mangulikmi qora tun?

Necha yuz yil kishanlarda entikkan
Qashshoq, yo'qsil, tutqunlarga erk berar,
O'zbek qizi: "Boshqalarga erk bergan
Menga qani erking?.." desa, ne deyar?

Ko'klardagi dona-dona sochilg'an
Yulduzlarmi ezgu kunni olqishlar?
Kimga tegar yulduz ko'zdan otulg'an
Achchiq gina, la'natlar-u qarg'ishlar?

Guloy, To'ti, Qumri, Oyxon, Yorqinlar
Navro'z kuni devorlarga qaraylar.
Ko'chalarda er-qizlardan oqinlar,
Tutqunlarning yonlarig'a kirmaylar.
Qatorlarga ularni ham olmaylar,
Tutqunlarni kishiga ham sanmaylar...

Tutqunlarning ko'z yoshlari bahorning
Shudringidek go'zallikni ho'llaylar.
"Go'zallikni sevdim" degan erkinlar,
Ko'rib turib uyalmaylar. O'lmaylar!..

Abdulhamid Cho'lpon _____

Navro'z kuni erksizlarga erk berar,
O'zbek qizi erkli kunda bo'sholmay,
Zindon kabi tor uyidan chiqolmay,
Qalin, og'ir devorlarni yiqolmay,
Borlig'ini keng dunyoga otolmay,
Chin erk kunni kuta-kuta telmirar...

1921

XALQ

Xalq dengizdir,
Xalq to'liqindir,
Xalq kuchdir,
Xalq isyondir,
Xalq olovdur, xalq o'chdir...
Xalq qo'zg'alsa, kuch yo'qdirkim, to'xtatsin,
Quvvat yo'qkim, xalq istagin yo'q etsin.
Xalq isyoni saltanatni yo'q qildi,
Xalq istadi, toj va taxtlar yiqildi...
Xalq istagi: ozod bo'lsin bu o'lka,
Ketsin uning boshidagi ko'lanka,
Bir qo'zg'alur, bir ko'pirar, bir qaynar,
Bir intilur, bir hovliqar, bir o'ynar,
Yo'qliqni-da, ochlikni-da yo'q etar,
O'z yurtini har narsaga to'q etar...
Butun kuchni xalq ichidan olaylik,
Quchoq ochib xalq ichiga boraylik!

1921

VIJDON ERKI

TUTQUNLARG'A

Ey tutqunlar, ey ezilgan,
Ey qiynalg'an yo'qsul ellar!
Ey umidsiz, eh chizilg'an
Dor oldiga... oppoq dillar!

Ey bevalar, bechoralar,
Ey bog'lang'an kishanlarga,
Ey erk uchun ovoralar,
Ko'p yalinmang siz ularg'a!

Bo'rilardan omon kutmak
Tentaklarning ishidir ul.
Har ma'nini hatlab o'tmak
Turmushda eng to'g'ri bir yo'l.

Zulm oldida har bir narsa,
Ehtimol, ki bo'ynin egar.
Agar zulm avjga kelsa,
Ko'k boshi-da yerga tegar.

Hayvonlarg'a, insonlarg'a
Zolim ega bo'lmay qolmas.
Faqat erkin vijdonlarg'a
Ega bo'lmaq mumkin ermas!..

1922

NIMA?

Bir-ikki yaxshi soʻz aytding,
Holimni anglaganingmi?
Koʻzlarni qaygʻili etding
Holimgʻa yigʻlagʻaningmi?

Yotliklar bitdimi endi,
Ortiq men senga yaqinmi?
Qargʻishlar bitdimi endi,
Oldimmi eski haqqimni?

Toʻydirgich, qop-qora tunlar
Yopqichni oldimi bizdan?
Yurgaymi yogʻduli kunlar
Sen boskan “sevgili” izdan?

Koʻklamning oldini toʻskan
Zulmatlik qishmi yiqildi?
Boʻynigʻa lolalar oskan
Koʻklammi oʻrniga keldi?

Koʻnglimda sirli qoqilgʻan
Koʻnglumning sarposidurmi?
Yo koʻkda yanglish otilgʻan
Bir yulduz kurrasidirmi?

Bir soʻzla, birgina soʻzla,
Qoldirma shubha koʻngilda!

1922

QIZARISH

Nechun qizardi yuzing qip-qizil anor yanglig',
Dilingda o'ynoqi bir sharpa o'tdimi shoshilish?
Ko'zingda kuchli havaslarning izlari qolmish...
Qizarmog'ing, yo'q esa, sirli ipkami bog'lig'?

Qizarg'aningda labingdan-da bir tilak uchdi,
Uning qanotlari ko'nglimga g'amli yel urdi.
Oyimni ul tilagin birla ilgari surdi
Va ko'kda bir to'da aldamchi sevgilar quchdi...

Nechun, nechun yana ko'zlarda tomchilar
o'ynar?
Nechun, nechun bu alamlarni ko'mmadik birga?
Nechun, ularni tashiylikmi so'ng qo'nuq –
go'rga?
Nechun yuzing yana so'lg'un, nechun uzun
o'ylar?

Labingda birgina so'z bor, faqat deya olmaysen,
Nechun uni demakka kechmishingmi
qo'ymaydir?
Nechun meni ko'rganda endi so'zlay olmaysen?
Nechun sening qarashing o'yga hech
to'yolmaydir?

Bir oz... bir oz so'zla. Anglatib ber sen,
Labingda mangu yopiq qolmasun u birgina so'z.

Go'zal chechakdek ochilsun so'nuk va so'lg'in
yuz
Va men-da dardingga bir chora, bir shifo topayin.

Labingda qolsa u so'zlar yana o'shal qizarish,
Yana ko'nglingda haromi va o'ynoqi sharpa,
Yana so'nish va o'chish... mangu, doimo qarg'ish,
Bitar, ketar shu balolar... labingga jon kirsa!

Nechun yuzingda qizil cho'g' kabi yonish,
qizarish?
Yararmi menga-da bilmak, nechun, nechun bu
ish?
1922

KULMAK ISTADING

Ne uchun kulmak istading, go'zalim?
Yo'qsa so'lmoqdi lablaringning ishi...
Ne uchun tishlaringning berkinishi
Bu yo'li bitmak istadi, malagim?

Sen, ki kulmak bilan vujudimni
Ba'zida sevgiga ko'tararding.
So'ngra birdan yana cho'kar erding
Eski, behuda, keng xayollaringga.
Ol qo'limni bir oz-da qo'llaringga,
Ko'kka behuda qo'yma dudimni!

Sevgi – dard, sevguvchi-da – bir tentak.
Sen-da tentakdan e'tiroz etasen.
Qochasen. Oh, faqat odosh ketasen.
Istaging bormi, kim borib yetasen?
Qayda bo'lsang-da, g'irt bo'g'ar sevmak,
Sevgidan kechmak istasang, go'zalim,
Tashla, behuda o'ydir ul, azalim.

Menga bir kulmak istading, malagim,
Kul, ki kulsun kulolmagan tilagim!

1922

ZIYA-YI QAMAR

(Usmonlicha)

Qamar ziyasini dokdukche dalg'ali dengize,
Gelir xayolime gechmish o umr-i ishq-i hyeves.
Yuzung ziyasini serpdikche bu soluq bengze
Go'ngul telatuna bashlar; faqat yuzunde qafas.

Go'ngul qafesda telamla ug'rashirken ben,
Zavolli ben gine avare ishqing ardindan
Qoshar, gider. Gine emeli bulmayaraq
Do'nar, gelir, dok'kerim qatrlr...sefef gibi aq!

Dengiz miyab-i kebud ile ishte chalqanaraq
Telatumunda mudavim... ben ishte aldanaraq
Go'ngul telatum ile "ishq gel, biriqma!" derim,
Ve sho'yle ishq-i serabing elinde jom verir idim.

Dengiz telatumi ustunde bir yig'in periler,
Beyaz, xafif sise benzer zarif telbisle
Qamar ziyasini o'qshar ve raqs eder, sevinir.
Dengiz quchag'i – o'yun baqchasi guler, oynar.
Ben ishte sevgili umudler ... ve song teneffusle
Nefes alir ve gine rahima girer, giderim,
Bu yo'lda janum, hich shubhasiz, feda ederem....

Qamar ziyasinin serper o dalg'ali dengize
Yuzung ziyasini serper bu sopsoluq bengize.

1922

SENDAN YIROQDA...

Yiroqlashdim, uzoqlashdim bir necha kun sendan,
Hol so'rab ko'r mendan,
Nega muncha og'ir keldi bu yiroqliq menga,
Anglatayin senga!

Chunki sening qarashingda men ayriliqni
o'ylamay

Ko'zlaringga tikildim.

O'zligimga, borlig'img'a baho qo'ymay, sanlamay
Yerga qadar egildim.

U ko'zlarning toshqinida baliq kabi suzganmen.
Ayriliqni o'ylaymi?

Boshqa dunyo, boshqa o'ydan bog'lanishni
uzganmen.

Senga qarab to'yaymi?

Mana endi bir necha kun sendan yiroq
qoldim-da,

Qayg'ularg'a ko'mildim,

Ayriliqda qayg'u ichra ulishimni oldim-da,

Ko'zlaringni xo'b bildim.

Endi senga ko'ngil dardin butkul ochib beraymi?

Istaysanmi sen shuni?

Istamasang, qistamaymen... Oldin seni ko'raymi,

So'ng aytaymi men uni?

Yaxshi... endi qanotimni rostlayin,

Uchib borib oldin seni topayin,

So'ng dardimni ochayin.

1922

KETKANINGDA

Kleupatraga

Ketdingmi manguga tashlab,
Qoldimmi qayg'ularim-la?
Hijronning kuyini boshlab
Yig'lovchi cholg'uvlarim-la?

Sevgimdan so'nggi malaklar
To'p-to'g'ri ko'kkami uchdi?
Ko'nglimdan toza tilaklar
Yovningmi bag'rig'a tushdi?

Ortiq sen mendan uzoqda
Ko'zlarni o'ynatasenmi?
Ortiq sen boshqa buloqda
Dillarni qaynatasenmi?

Ortiq sen undagi bog'da,
Ortiq men yakkami qoldim?
Faryod yo'q... barcha jahon jim,
Yer yutsa yaxshi shu chog'da!

Ketdingmi sen meni tashlab?
Qoldimmi qayg'umni boshlab?

1922

O'TLI SUV

Zo'r dengizning to'lqinidir, bag'rida
Yuz yillarning qonli qo'rqinch izi bor.
Yumshoq suvdan birikirgan og'zida
Shafqat bilmas isyonlarning so'zi bor!

Qanday mag'rur ahmoqlar, kim tinch yerda
Tot olurlar uni qarg'ab, so'kmoqdan.
Yo'lchi bo'lib, yo'lga chiqqach, bu yerda
Jon berarlar dahshatidan, qo'rqmoqdan.

Qora bulut ko'zlaridan ko'p choqlar
Hovuch-hovuch yangi kuchlar oladir.
Ey tinch yerda kular yuzli o'ynoqlar,
Sizga yolg'iz qovog'ini soladir.

Savatingiz, xurjuningiz ko'rди, kim
Ko'z yoshlari qayg'ular-la to'lmishdir.
Uchib o'tkan yo'lchilardan so'rди, kim
Qo'lingizda jon yigitlar o'lmishdir.

Ko'pirar ul, hovliqar ul, toshar ul,
Go'ringizdan na'ra tortib oshar ul!..

1922

BARG

Jonlandi, yashardi, ko'kardi qarashim,
O'zimda bir turli erkinlik sezamen.
Ko'nglimda qolmadi shu tinda g'am-g'ashim,
Umidning ipaklik qilini cho'zamen.
Shu chog'da, shu bog'da har narsa yumshoqdir,
Har narsa ko'kargan, har narsa yashnaydir.
Shu bog'da, shu chog'da har narsa oppoqdir,
Quyosh-da nurini hovuchlab tashlaydir.
Ariqda suvlarning o'ynoqi qo'shig'i
Shoxlarda uxlagan barglarni uyg'otdi.
Ayniqsa, shamolning u yumshoq sho'xligi
Shoxlarda barglarni titratdi, o'ynatdi.
Qip-qizil qanotli kapalak, yo'lida
Uchratdi chiroyli chizanak qizini,
Kapaklik tikilgach, u qizcha qo'lida
Ushlagan yaproq-la berkitdi yuzini.
Oltinli qo'ng'izni bolalar ushlab, u
Ip bilan ko'klarga uchirib o'ynaylar.
Qullikni sevmagan yo'qsilni kuchlashib,
Nimaga o'zining erkiga qo'ymaylar.
Lablarim shu tunda chanqag'an, qizarg'an,
Kavsarning suvidan sharoblar istamas.
Farishta qiliqli, malika qizlardan
Chanqoqni bosuvchi bir o'pich so'ramas.
Ko'klardan malaklar qiz bo'lib tushsalar,

Abdulhamid Cho'lpon _____

Yana men o'tlarni qo'ynimga qo'ymaymen.
Qo'ynimga to'lsalar, qo'ynimdan tohsalar
Gullarning hidlari... Men sira to'ymaymen.
O'pmaymen shu chog'da farishta – malakni,
O'pamen butoqda titragan bir bargni...

1922

OG'RIGANDA

Bo'g'iq, qisiq, asabiy bir ko'ngil bilan tun va kun
To'shakda, o'ylar orasinda ingrab yotmak
Og'ir... qiyin...
Bu yotishning so'ngi, so'ngi kelsun!
Yozilmaganmi bu tunlar so'ngida tong otmak?

Ko'zimda erta va kech bir yig'in xiyol ochilar,
Xayol bilan ko'raman, ko'k yuzi bulutli kabi,
Butun ko'ngil va yuraklar olovli, o'tli kabi;
Bulut ko'zidan esa yerga og'u – yosh sochilar.

Mening o'yimmi qora? Yoki yurt ko'kida bulut,
Quyuq bulut to'dasi qonli yosh to'kib yig'lar?
Menim bu xasta dilimni yana nechun tig'lar?
Menim-da ko'ksima boqmoqchi istar ul bir o't?

Bo'g'iq, qisiq bu ko'ngil kuchli o't bilan yonadir,
U o't orasida yurtning xayoli jonlanadir...

1922

BINAFSHA

Binafsha, senmisan, binafsha, senmi,
Ko'chada aqchaga sotilgan.
Binafsha menmanmi? Binafsha menmi,
Sevgingga, qayg'ungga tutilgan?
Binafsha, nimaga bir ozroq ochilmay,
Bir erkin kulmasdan uzilding?
Binafsha, nimaga hidlaring sochilmay,
Yerlarga egilding, cho'zilding?
Binafsha,
Ayt menga,
Kimlardir ularkim,
Ignani bag'ringga sanchalar?
Binafsha,
Bir so'yla,
U qanday qo'llarkim,
Uzalar, hidlaylar, yancharlar?
Binafsha, shunchalik chiroyli yuzing bor,
Nimaga uzoqroq kulmaysan?
Binafsha, shunchalik tortg'uvchi tusing bor,
Ko'nglimga isriqlik to'kmaysan?
Binafsha, yig'lama, binafsha, kel beri,
Qayg'ingni qayg'umga qo'shgil.
Binafsha, sen uchun ko'kragim erk yeri,
Bu yerdan ko'klarga uchgil.
Binafsha, go'zalim, qayg'ulim, kelmaysan,
Qayg'ung zo'r, qayg'umni bilmaysan,
Menga bir kulmaysan.

1922

KO'KLAM QAYG'USI

Ey qorong'i uzun qishning xayoli
 Ko'klam chog'i ko'zlarimda o'ynama!
 Ayрилиqning chidab bo'lmas maloli
 Ko'klam, maysa yuzlarida qaynama!
 Bir oz... bir oz ko'ngil beray ko'klamda
 Shaftolining go'zal, qizil yuziga,
 Bir oz... bir oz aldanmayin ko'nglimda
 Bosh chiqargan yigitlikning so'ziga.
 Qarshimdagi kulib turgan yumshoq qiz
 Ko'm-ko'k maysa o'rtasida bir guldird.
 Ko'p yig'ladim... yoshlarimni qator chiz
 Va qarshimda go'zal qizni bir kuldir!
 Ko'klam chog'i... Sayroq bulbul sayramas,
 Na uchunkim, tanburimning tili yo'q.
 Ul go'zal qiz chin qarash-la qaramas,
 Na uchunkim, umidimning yo'li yo'q.
 Tillarimda har ko'klamning qo'shig'i,
 Yuragimda har go'zalning sevgisi,
 Ko'zlarimda har qayg'idan bir yig'i,
 Yuzlarimda aldanishning belgisi.
 Yolg'iz menmi ko'klam chog'i yig'lagan?
 Yolg'iz menmi har umidda aldangan?
 Yolg'iz menmi ko'kragimni tig'lagan?
 Yolg'iz menmi sevinch bilan bo'lmagan?
 Ey ko'klamning ko'z tortg'uvchi kelini,
 Nima uchun yig'latasan bir meni?..

1922

KECHIRISH

Baland-pastlik, katta-kichik binolar,
Qizil, ko'm-ko'k, yashil tomlar ustida,
Ola-bula, quyuq-suyuq bulutlar..
Ko'kni qoplab bir tomonda to'plangan!
Kun botadir... tarqoq, yoyiq lolalar,
Unda-munda bulutlarning yuzida,
Qiz yuzidek rangi ketib so'liblar..
Qorong'ulik sharq tomondan qo'zg'algan!
Shom azoni... muazzinning yo'sinsiz,
Kuchsiz tovushi titrabgina cho'zilgan..
Yomg'ir picha yog'ib o'tgan: buzilgan:
Qing'ir ko'cha chetidagi uzun iz..
Qismat izlab har tomonga tarqalgan
Katta-kichik, yosh-u qari bo'shshib,
Horib-charchab sekingina qaytadir.
Mahallaning bir yeriga to'plangan
Bir to'p bola... turluk o'yin o'ynashib,
ketganlarni kutadir..
Belgisizlik qanotini keng yoyib,
Koinotni quchog'iga tortadir.
Chiroqlar ham "jin ko'zidek yiltillab"
Xira qarab, mung'ayib
Ko'rindilar
qilqillab..
Yomg'ir suvi yer betida yotadir..

1923

SEZGI

Boqchalarda so'ldi gullar, so'ldi gullar,
sezmadim,
Qip-qizarib botdi kunlar, botdi kunlar,
sezmadim.
Qayda qoldi qonli kunlar, qonli kunlar,
sezmadim,
Sochlaring bog'lab olib, bog'lab olibdir sezgini!
Bir yiroq yo'l, kim uning yo'qdir keti, yo'qdir keti,
Chang va tuproq bo'ldi, ketdi... unda ko'plarning
beti,
Ming jahannamdir, jahannamdir uning ikki
cheti,
Bir kuni o'lgay adoshib qon muhitning kelgini...
Ko'zlarimni men tikib qoldim, tikib qoldim unga,
Lola gullarni ekib qoldim, ekib qoldim unga,
Toza umidni tutib qoldim, tutib qoldim unga.
Chunki men ko'rdim, ko'rib qoldim keraklik
belgini!..

1923

CHECHAK

(Bir kechaning esdaligi)

Yangigina yaproq yorib chiqqan chechak,
Besh-olti kun har kim uchun tansiq bo'lur:
"Bitdi isi" deb tashlasa biror tentak,
Har kim tepsa, har kim ezsa, u – haqlidir!
Besh-olti kun ko'kraklarda ulug'lanib,
"Men go'zalman, chiroylikman!" degan gulni,
Yerga tushgach olib ko'ring... so'lg'inlanib,
O'lim tusli rangi bilan istar cho'lni!
Va aytarki: agar cho'lda, biyobonda
Bir yovvoyi, hidsiz chechak bo'lsa edim,
Uzib olib yerga urmas har inson-da.
Keng sahroda o'zim yashnab, sarg'ayardim!
Har xoin qo'l meni yerga urmas edi,
Har bir oyoq ko'kragimdan yurmas edi!..

1923

SOMON PARCHA

(“Kundalik daftarim”dan)

*“...Dahr bir selobdir mulki fano daryosina,
Bizda sargaroniz ul seloba dushmush xor-u xas.
Chilkinur xor-u xas ul seloba o’ldikcha ravon,
Yetmaden daryaya rohat mumkin o’lmaz bir
nafas...”*
Fuzuliy

Topshirdim o‘zimni muhitning erkiga...
Muhit girdobida bir somon parcha,
Bir poxol cho‘pidek oqib boramen,
Har amal, har ishni “haq” deb boramen.
Chaqmoqdek yaltirab uchish yo‘q endi,
Yolg‘on xayollarga ko‘chish yo‘q endi,
Oqishning yo‘liga soldim kunimni,
Na isyon, na to‘lqin, na to‘fon, na o‘t!
Ko‘zimda og‘ir bir taslim nuri bor.
Ay, o‘tli kechmishim, yuzingni berkit,
Senda shaytonlarning haqsiz zo‘ri bor.
Men endi xuddi bir somon parchasi...
Lekin zo‘r dengizning cheksiz qo‘ynida,
Jimgina boradir kirsiz qo‘ynimda,
Erkin ko‘piklarning allaqanchasi!
Kirmaymen ko‘chaning boshi berkiga,
Chunki taslim bo‘ldim muhit erkiga...

1923

MEN HAM SEVAMAN

1

Oydin kechalarda ko'kka ko'z tikib,
Yorug' yulduzlardan sevgi kuttim men.
Har yulduz tig'iga ruh bilan tegib,
Uzun tunlar bo'yi kutib o'tdim men.

Yurganda, turganda har go'zal narsa
Menim ko'zlarimga sevgi ko'rindi:
Sevgiga yot bo'lgan haqiqiy shu'la
O'tlar, olovlar-chi,
Pilpillab so'ndi!
Yigitlik yasharib ko'kargan damda
Har yumshoq tovushga tutqun bo'ldim men...
Har go'zal chehraga ko'ngil berganda,
Borliqni "u" uchun qurbon qildim men...

2

Endi u kunlarim o'tib kettilar..
Endi turmushimda oydin kechlar yo'q.
Vafosiz sevgilar uchib bitdilar
Angladim, sevgida har ko'ngil buzuq!

Ko'nglim quruq emas, yana sevgi bor;
Faqat bu sevgida aldanish yo'qdir.
Horg'in ko'zlarimda xayol yana bor,
Faqat bu xayollar nurdan tiniqdir.

Endi har nafasda yana kuyamen,
Faqat Majnun bo'lib elni suyamen.
Unga hurmat bilan bo'yin egamen
Boshimni "u" uchun dorga qo'yamen!..

1923

UCH-TO'RTTA YULDUZ

Go'riston, qorong'u, zim-ziyo bo'shliqda
Adashgan bir yo'lchi, tasavvur qilingiz.
Qo'rqarsiz? Qo'rqarsiz...

va lokin ufqda

Uch-to'rtta yulduzning uchmasdan yarqirab,
Nur sochib turgani ko'rilsa... dilingiz
Qo'rqishdan bir qadar to'xtardi, yarqirab
Ko'zingiz oldida bir umid ko'rinur,
Shu umid qutulish tongining nuridir!..

1923

BAHORDA

Bahor keldi – tabiatning qo'llari
Daraxtlarga ipak ko'ylak kiygizdi.
Yer ham so'lgan ko'katlarni tirgizdi,
Yashillandi dalalarning yo'llari.

Tut tagida qaynab yotgan choydisha
Chaqiradi ishlab yotgan dehqonni.
Bir chekkaga tashlab qo'yib ketmonni,
Ul ham sherik dehqoniga der: "Kulcha
Bo'lmasa ham zog'orangni olib kel.
Nari-beri choyni ichib tashlaylik,
Innaykeyin jo'yak ola boshlaylik,
Choydisha ham bir siqim choy solib kel".

Bir ozgina choy ichishib, dam olib,
Yana o'sha og'ir ishga tusharlar.
Shomga yaqin ishlaridan bo'sharlar
Va qaytarlar horib, charchab, sudralib.
Uzun qishni kitob bilan o'tkazgan
O'qituvchi yosh o'rtoqlar, hormanglar,
Ko'ngillardan g'am va namni ketgazgan
Bahor chog'i yayrashdan ham qolmanglar.

1924

SUHBAT

So'rash

Nega yer qo'yniga tushib qolding,
Yuksak o'rningdan, ey, go'zal yaproq?
Nega och bag'rini quchib qolding –
Seni tez so'ldirib, ko'mak tuproq!

Qaytarish

Sog'inib yer bag'riga tushdim
Yuksak o'rnimdan, ey ziyrak tutqun!
Kuchli sevgim bilan o'pib quchdim,
So'ldirib bu kun, undirar bir kun!

1924

YANA KO'KLAM

Yana men senga qaytdim, ey ko'klam,
Chunki, borgan sari yuzing ochilib,
Chunki borgan sari hiding sochilib,
Sil ko'ngillarga baxsh etar malham.
Kechaning sirli qo'yniga bekinib,
Kechaga totli bo'salardan berib,
Yuzidan pardalarni irg'itgan,
Dunyoga bir kelin kabi chiqqan,
Turli tusalardagi chechaklarni
Ko'rsam, ayniqsa, tong otar choqda.
So'nggi nur o'ynagan teraklarni –
Shunda: shabboda-qiz bilan birga,
Quvlashib o'ynaganda yaproqlar.
Shu juvon toldagi quruq bir shox,
Qup-quruq gavdasin tutib yelga –
Qaysi ko'klamni – bilmadim, yo'qlar!
Kimga hasratin anglatar?!
Evoh!..

1924

Abdulhamid Cho'lpon _____

YANGLISHASIZ

Siz deysizki, men ko'klarni o'ylaymen,
Yer betiga sira nazar solmaymen!
Yanglishasiz, men ko'klarga berkingan
Yer qizidan xayolimni olmaymen.

1924

SHAFTOLIGA

O'n sakkizga kirgan qishloq qizlarining yuzidek
Qip-qizargan yuzlaringdan bir o'pish ber,
shaftoli!

Senga qarab turganimda bir ozgina bo'lsa ham
Bo'lmas kabi, yo'q kabidir... umidimning zavoli!

Umidimning zavoliga qon yig'lagan ko'zlarim,
Yoshlarini yuzlaringga tomchi-tomchi to'kdimi?
Yoki sevgi armonida shahid bo'lgan yigitning
Yesir ruhi qoni bilan lablaringdan o'pdimi?!

Mayli, sevgan oshiqqlaring yuzlaringga to'ymasin,
Lekin raqib lablaringga lablarini qo'ymasin,
zaharini quymasin!..

1924

QUSHNING HADIGI

1

Qush bechora qo'rqadir kim, uyasidan ayirgaylar,
Uyasidan ayirmoq-la qanotini qayirgaylar.
Mayda simdan silliq qilib, mohirona to'qilgan bir
Qafas topib, darchasini ochib derlar: "Maskanga
kir!"

2

Miskin qush ham yangi maskan "chakkasiga"
qo'nib olar -
Maskaniga ko'z yugurtar, tegrasiga nazar solar.
Va ko'rar kim, maskan o'zi mashinada
quyilmishdir,
Uni hozir qilmoq uchun ko'p zehniyat sarf
bo'lmishdir.
Darchalari mahkamgina, puxtagina, xotirjamlik,
Suv ichgali, don yegali teshiklar bor katta-kichik.

3

Simlar bilan ishi yo'qdir, chiqmoq uchun uchib
ko'rar,
O'rmonlarning xayolida har tomonga o'zin urar.
Tomni teshib chiqmoq uchun, shiftlarga ham
ko'p ilinar,
Unday qilib bir intilar, munday qilib bir intilar.

4

Faqat zaif vujudini qancha ursin devorlarga,
Balki uning yumshoq tani to'lib ketsin ol qonlarga.
Devorlarning sezgisi yo'q, tuyg'usi yo'q, tovush
bermas,

Tegra butun ruhsiz gavda:
"Nechun bundoq bo'lding?" demas.

5

Uning butun tasallisi to'lib-toshib sayramoqdir,
Ko'm-ko'k dala-o'rmonlarni eslab-eslab
yig'lamoqdir, yig'lamoqdir!..

1924

Abdulhamid Cho'lpon _____

IKKI O'T O'RTASIDA

Bir tarafda sening ko'zing kulmakdadir,
ey, yulduz!
Bir tarafda jigarimni tilmakdadir, go'zal qiz,
sening o'tkir ko'zlaring!
Yuksakdagi adabiyot quchog'ini ochadir,
Quyidagi yonib-o'chish hidlarini sochadir:
To'g'ri ekan so'zlaring,
Ey, hur zamon, odamlarni yuksalishga
chaqirgan!
Va bu qo'pol miyalarga sig'olmagan hur vijdon!..

1924

SOZIM

Nafrat o'lkasidan hijrat qilganman,
Ulfat diyoriga maskan qurganman,
Yuzimni o't emas, gulga burganman,
Samoviy zavqlarga to'lib turganman
Bulbullar sevgini maqtagan damda!
Chechaklar o'sg'usi ko'z yoshlarimdan,
Bo'g'inlar ung'usi o'ylashlarimdan,
Qalblar yumshag'usi sayrashlarimdan,
Sevgi chamanida yayrashlarimdan
Jannatlar yaratgay tashlangan janda.
Tilingan tillarga qon yugurg'usi,
Bo'shalgan inlarga jonlar kirg'usi,
Tikanli boqchalar chechak ko'rg'usi,
Haq yo'li, albatta, bir o'tilg'usi
Jandalar tanimga tekkan kunlarda!..

1924

KO'KLAM YOMG'IRI

Uch kunlik yomg'ir
To'xtadi bazo'r,
Bulutlar ko'chdi.

Kech kirgan choqda,
Tol shoxlariga
Shu'lalar tushdi...

Havoning yuzi,
Zaharli ko'zi
Muloyimlashdi...

Sharqning malagi
Nay kamalagi
Ko'kka ulashdi...

Tolda "sochpopuk",
Qiz ko'ngli "po'k", "po'k",
Taqmoq istaydir!

O'rtoq, jonini
Xayrixonini
"Ha" deb qistaydir...

Lekin shu'lalar
Singib borarlar...
Oqshom "to'r" soldi.

"Sochpopuk" taqish,
Yigitga yoqish
Ertaga qoldi!..

1925

KO'KLAMDAN XABAR

Baqa sayrasa,
"Vaqqa-qo" desa,
"Ko'klam qo'zg'aldi!"
Deb xabar bersa,
Munda ham ko'ngil ancha yayraydir!
Na uchun yaproq choyshab yoymaydir –
Tanlariga qon
To'lib qolsa ham,
Ko'kragiga jon
Kirib qolsa ham?
Ey, go'zal ko'klam,
Sudralma sen ham!
Yugurib, yelib,
Tez darak kelib,
O'pib ol bargni,
U erinchakni,
Ochsin ko'zini,
Alvon yuzini!

1925

“BOYCHECHAK”

“Boychechakning bolasi”

Ochdi yuzini.

Suvga chiqqan xolasi

Ko'rdi qizini!

“Boychechakning bolasi”

Yetimcha bir qiz...

Uning o'gay onasi

Juda yomon, tez!

“Boychechakning bolasi”

Yulib olindi,

Yurtning ko'zi olasi

Juda sevindi!

“Boychechakning bolasi”

Har uyda kuldi.

Go'daklarning xaltasi

Non bilan to'ldi!..

1925

KUZ GULIGA

Rangi o'chgan,
Umri kechgan
Kuz guli.
Bir yo'li
Pastroq egil,
Menga bir o'pish bergil!
Burun yoz edi,
To'la noz edi,
Endi kuz keldi,
Qadding egildi.
Ranging so'lmoqda,
Yoshlar to'lmoqda
G'amli ko'zingga:
So'lg'un yuzingga
Kimsa qaramay,
"Uzayin" demay...
O'tib ketmakda!
Kuz yetilmakda.
Qishdan chopar bor,
Yomon xabar bor!..
Endi noz qilma,
Nozlanib kulma!
Kel, labingga kel!
Bir ozroq egil,
Bir yayrab o'pay!
Shunga esirib,
Ruhingga kirib,
Ko'klamga yetay!..

1925

GALDIR

Men dutor birlan tug'ishg'on, ko'hna bir devonaman,
Ul tug'ishqonim bilan bir o'tda doim yonaman.

Dillarida g'am to'la bechoralarga yorman,
Vaqti xush, g'am ko'rmaganlardan tamom
bezorman.

Men dutorning torlariga berkinib olsam agar,
Pardalarning har biri bergay bo'lak g'amdan
xabar.

Pardalar uzra yurib turgan odam barmoqlari
Ko'kragimdan ko'p bosar, shundan bo'lur
tolmoqlari.

Ikki torni qaqshatib, barmoqlar o'tsa to'xtamay,
G'amli un chiqmas o'shal torlarda Galdir yig'lamay.

Yo'q ishim hokim, amaldor, shoh-u xoqonlar bilan;
Birgadurman doimo hamdard bo'lg'onlar bilan!..

Ahli g'amlar men kabi majnunsifat galdir bo'lar,
Shul sababdan bandaning nomini Galdir
qo'ydilar.

Yo'q ishim hokim, amaldor, shoh-u xoqonlar
bilan,
Birgadirman doimo hamdard bo'lg'onlar bilan!..

1925

SIRLAR

Bir tutam sochlaring mening qo'limda,
G'ijimlab o'paymi, yo tarab-yechay,
Sir deb saqlaganing mening qo'ynimda,
Sir deb saqlayinmi, yo elga sochay.
Sochilgan sochingday sochilsa siring,
Anor yuzlaringni kimga tutasan?
O'zing-ku "ularda vafo yo'q!" deding,
Nimaga ularni tag'in kutasan?
Ochilgan qo'ynimda to'lg'angan taning
Ko'ngildan qilcha ham hid yetkazmasa,
Menga yaqinlashma, ay, tirik bo'sa!
"Sevdim" deganlaring yolg'ondir sening!

1925

BAHORNI SOG'INDIM

Bahorni sog'indim, bahorni...
Ko'rganda yerlar, olamlar to'la qorni...
Qora... qor...
Zaharli ninalar kabi
Ko'zlarga qarab oqar...
Qayda sen, qayda sen
Latif siynalar kabi
Dillarga singgan bahor.
Dala-tuz, ekin-tikin...
G'amgin-g'amgin so'la boshladi
Sarg'aygan yaproq.
Bo'yanib tuproq
O'la boshladi, o'la boshladi...
Yo'q... o'lim yo'qdir!
Yolg'iz bir uchib... bir so'nish bordir!
Yana o'chib, so'nib... yana yonish bor,
Yana bahorlar, yana lolalar,
Yana siz, ey, erkin dalalar!..

1926

UZALGAN QO'L

Qo'limdan tortmoqchi bo'ldimi?
Shu ketsiz girdobdan qutqarib
Qirg'oqqa otmoqchi bo'ldimi?
Kim o'zi men kabi yo'l ozib
Adashgan yo'lchiga qo'l bergan
Va yurg'un ko'zlarga termulgan?
Charchagan qanotim kuch sezdi.
Yanami ko'klarga yuksalish?
Yanami ko'ngilda tebranish?
Yo'limda bir fanor ko'rgazdi,
Yanami yo'lchilik boshlayman
Va sovuq maskanni tashlayman?
Men unga kechmishdan – alamli
Afsona varaqlab berayin.
Asabiy, shikvali va g'amli
Dostonchi ruhiga kirayin.
Siz unga aytingiz: tinglasin
Qaltiroq qillarning zorini...
Qaltiroq qillarning yorini
Yo'qotgan ezilib inglashin.
Aytingiz: tinglarkan ko'zlari
Marhamat nuriga burinsin!
Yuzida qizg'anish izlari
Olovday qizarib ko'rinsin!
Boshladim shikvali cho'pchakni
Qirg'oqdan cho'zilgan qo'llarga
Va balki kirmagan yo'llarga
Kirarman axtarib istakni!..

1926

TABIAT KITOBIDAN**Birinchi bet**

Ko'klam... Yerning tinch uyquasi buzilg'on,
To qalbidan kuchli hovur cho'zilg'on.
Bir qish uxlab, bir qish yotib zerikkan,
Keng ko'klarga yayrab-yayrab qaraydi,
Kun tig'ida – sochlarini taraydi,
Necha oylik havaslari birikkan!
Bolalari – daraxtlarni emizib,
Shoxlaridan ko'zlarini olmaydi,
Har kun yangi bir “ustu bosh” kiygizib,
Yasantirib charchamaydi, tolmaydi.
Daraxtlar ham sog'lom, tetik boladay
Har kun emas, har nafasda o'sadi.
Ko'lankani yoyib tashlab toladay –
Ona yerning yuzlarini to'sadi...
Shoxchalarga sekingina o'rmalab,
Navdalarda qanot yozar bargchalar:
Yumshoq yellar erkalatib, siypalab
Betlaridan o'pib-o'pib kechalar...
Bargchalarda bolalikning sururi,
Yengil-yengil qaltirashib o'ynaylar,
“Juvonmarglar” hech o'yinga to'ymaylar.
Bolalikning malol kelmas g'ururi,
Yuzlariga bir ko'rkamlik beradi,
Ko'ngillarga uyqu kabi kiradi.
Har bargchanning tabiatdan tilagi:
Shu yashashning tomirini uzmaslik,
Shu nash'ani, shu rohatni buzmaslik.

Ikkinchi bet

Boshqa mavsum... Yer hansirab yotadi,
Har o'tganga zaharini otadi...
Ko'ksidagi ziynatlari talanib,
Eski yirtiq ko'ylak qolgan ustida.
Ko'kragida g'azab o'ti qalanib,
Har o'tgandan bir o'ch olish qasdida,
Daraxtlarga qaragisi kelmaydi.
Emagida bir tomchi ham suti yo'q,
Boshi qotib na qilishni bilmaydi,
Rangi o'chgan, nafasleri qup-quruq.
Daraxtlar-da og'iz – soqov, quloq – kar...
Kuz shamoli barglar uchun bir nashtar:
Sanchiladi, jonlarini oladi,
Yuksaklardan quyilarga soladi.
Sil yaproqlar shitirlashib yerlarda
Jon talashib, shitirlashib yotarlar.
Qaro bulut lochinlari qirlarda
Qanot yoyib, erkin quloch otarlar...
Bulut – kampir elagini ko'tarib
Suprasini yoymoq uchun boradi.
Bo'ron – botir, teraklarni ontarib,
Erta-indin o'tinini yoradi.
O'tinlarni yorib o'tgan boltalar
Yerning yumshoq bag'rini ham ezadi.
Bir bechora kunda necha martalar
Borlig'idan, hayotidan bezadi.
Yo'q bo'ladi lablardagi tilaklar,
Qayriladi, egiladi bilaklar!..

1927

KUZ YOMG'IRI

To'kildi tomchilar...
Yaproqning yuzlari
Tomchiga o'ptirib
Ho'llandi...
Chuqurcha ko'llandi...
Tomchini ko'ptirib
Betida o'ynatdi
Chuqurcha
U – jindak ko'lcha...
Tomchilar – ko'klarning so'zlari
Yerlarni qamchilar!..

1927

BU YERNING QISHI

Kecha-kunduz qor...
Bu yerda falak
Erka bir malak...
Par sochib o'ynar!
Bu yerda quyosh
Juda erinchak
Nozli kelinchak...
Bilgani o'ynash!
Shunday ko'rinib,
Jilmayib, kulib,
Bir o'pish bermay,
Quchoqqa kirmay
Yana ketadi,
Sitam etadi!
Qor parchalari:
To'kilgan sadaf
Yotar yiltillab
Oy kechalari
Poyonsiz boqcha,
Chaman-chaman qor
Jonli soy oqar
Kunduz-u kecha...
It uvlamaydi,
Hayot qaynaydi,
Tunni chaynaydi,
Hech uxlamaydi,
Ko'zni yummaydi,
Sira tinmaydi!

1927

QAYTISH

Sira tashlamay seni,
 Ko'z yoshlari-da meni.
 O'stirgan asl she'rim!
 Bir chog'lar ko'kim, yerim,
 Qiblam, istagim eding,
 Ko'ngil chechagim eding!
 Sensiz kunlarda yana
 Bo'shliq to'ldi ko'nglimga.
 Yana hamdamsiz qoldim...
 Ko'nglimga alam oldim,
 Qo'limga qalam oldim,
 Yana jinlanmakchiman!
 Ko'nglim – ko'nglingdan mayin,
 Ko'nglingga kirmakchiman!..

1927

MEN SHOIRMI?

"Tarjimai holim"dan

Xayolim bir uchib, ketib qoladir,
 Men ham tizginini qo'yib beramen.
 Zotan, qandoq qilib tutib turamen?
 Eng nozik qilimga tegib qoladir.
 Uchadir... uchadir... ming qabat ko'kni
 Bir boshdan siypalab o'ta beradir.
 Zerikmay, erinmay keta beradir,
 Ba'zan hovliqtirib jinni yurakni...

Ko'lanka kabidir, o'tkan yeridan
So'ngra qarasangiz, bir nishon qolmas.
Yurgan yerlaridan oziq ham olmas,
Shunda zerikamen uning sayridan...
Bir zamon bir shirin joyga yetkanda,
Nariga o'tmasdan to'xtab qoladir.
Oshiqdek yastanib, yotib oladir...
Shu choqda qiynalish boshlanar menda.
Chunki xayolimning ko'zlari bilan
Bir go'zal holatni ko'rib turamen.
Lazzatga g'arq bo'lib, o'lib turamen
U holni borliqning so'zlari bilan
Anglatish qo'limdan kelmay qoladir.
Shul choqda tillarim qaltirab ketib,
Borlig'im yo'qlikka g'ildirab ketib
Demakim: "Boshqalar bilmay qoladir –
Shunday go'zallikni! Attang, agar men
Rassom bo'lsam edi, chizib berardim,
O'xshash nusxa bilan yozib berardim.
Shu ojiz holimda shoirmanmi men?!
Shoirlik menda bir soyami deymen,
Har bir tushunchanni yoza olmagach,
Rassomdek xayolni chiza olmagach,
Haqir borlig'imga ko'p afsus yeymen...
Xayolim yuksakdan tushib ketadir,
Shoirlik chang bo'lib uchib ketadir..

1928

BER QO'LINGNI

Ber qo'lingni, shu titragan qo'lim bilan so'ng
daf'a
Bir qisayin, so'ngra ortiq u qo'llarga tegmak yo'q.
Ko'zlaringni so'nggi marta tushir xira ko'zimga,
Ko'kragimga kipriklaring so'ng martaba otsin
o'q.
Ko'kimizda hanuz uchmay qarab turgan yulduzing
Ko'r yuzini, ayriliqning kuzi bilan sarg'aygan.
Sen ketasan, yulduz uchar, yolg'izlikda
tashlangan
O'ksigingga hayot bermas yog'dulari
kunduzning.
Ber qo'lingni so'ng martaba, yolg'iz qolgan
o'ksukman,
Ot o'qingni so'ng martaba alam kutgan
ko'ksimga.

PO'RTANA

Po'rtana qo'zg'aldi, po'rtana yurdi,
Po'rtana o'zini qirg'oqqa urdi.
Po'rtana oldida bir kema ko'rdi;
Ichida zich odam... o'ynatdi, surdi.

Ul kuchli, ul botir, ul qo'rqmas, yuraklik,
Ul mag'rur, kerilgan ham majnun, hovliqma,
Faryod der qirg'oqlar undan, shu tug'rolik –
Shahardek kemalar unga bir luqma...

Ul o'zi qon ichar, qon olur bo'lsa-da,
Bag'rida sevgisi kuchli,
Baqirib, o'kirib, yugurib yursa-da,
Go'zalni suyuvga o'chli...

Suv qizi:
Chiroyli, sochlari qop-qora,
Bo'ynidan sochilgan, tarqoq,
O'zlari dil tortar, chetroqdan bir qara.

Ilinding... rahmsiz ul tuzoq...
Ko'zlari kiyikni ko'r qildi ko'rmading,
So'zlari – bulbulni tutqin;
Yuzlari oylarni botirdi bilmading.

Bulutlar ostiga qochib kirdi kun!
Ana shul go'zalni, ana shul malakni,
Yo'q, yanglish... falakni,
Po'rtana ko'ksida saqlar,

Yerlar sarf etar g'ayratni, amakni
Ish qilib malakni,
Yo'q... jahon, falakni
Oq ko'pik ichida oqlar.

Ba'zida hisobsiz oq ko'pik ichiga
Sultondek tutqizar uni,
Dam ko'kka irg'itib, dam tortar ko'ksiga.
Shu yo'lda o'ynatur qizni,
Kuldirib u nurli yuzni.
Suydirib u ohu ko'zni,
Qul qilib sizni ham bizni...

Ko'piklar... u oppoq, sanoqsiz ko'piklar
Yulduzdek jimirlab turalar,
Ko'piklar... u kichik, chiroylik ko'piklar
Oshiqning ko'nglidan uralar...

Qichqirar, bo'kirar, bo'kirar yo'lbarsdek,
Yugurar, sekirar, otilur devdek.
Oldida hech to'siq. Hech mone qo'ymasdek
Intilar... o'ng-so'lni ko'rmay...

Ko'tarsa boshini, ko'klarga tegadir.
Bulutlar, chaqmoqlar dahshatda,
Egsa ul bo'ynini, ko'p vaqt egadir,
Suv tegin ko'rasan dahshatda.
Jonvorlar qo'rqadir... dahshatda titraydir.
Baliqlar o'limni kutalar.
Kuchligi kuchsizni yutmaydir, sitmaydir.

Qo'rqudan og'ular yutalar...
Dengiz tinch, qo'rquv yo'q. Qiyomat uxlaydir.
Po'rtana jim-jitdir uyda.
Shamolni po'rtana qo'zg'atmay saqlaydir
Qo'zg'almoq degan so'z yo'q unda.

Bu – mahshar, qiyomat, po'rtana. To'lqinlar –
Hammasi yo'qsilning ko'nglida.
Bir damda dunyoni kuydirur vulqonlar
Ojizning u o'tli dilida...

O'yna, ey to'lqinlar, po'rtana dahshat sol.
Qirg'oqlar titrasin, qo'rqib,
Ko'k yuzi; yer osti tinch bo'lsa – vahshat sol
Daryodan suv tashlab, purkab.

Bu mening keng ko'nglim g'avg'oni, janjalni,
To'polon, qo'zg'alish, chuvalash,
Isyonli, to'fonli
Suyadir; shuning-chun dunyoni, jahonni,
tog' va tosh
Hammasin ag'darmoq istaydir,
Yonadir, kuyadir...

O'ynat, ey, po'rtana, to'xtatma, quvvat ol.
Chog' kelgach, erinib yotma, uxlama,
bo'lmasin yo'qlama.
Ko'p ezgan dushmandan,
past jondan
O'chni ol, o'chni ol, o'ch ol!..

1930

MUNDARIJA

Go'zal	3
Xayoli	5
Zarafshon.....	6
Tabiatka.....	8
“O'zbek qizi” uchun	10
Tortishuv tongi.....	12
Yorug' yulduzga	13
Bokuga Sharq qurultoyiga ketkanda	16
Parcha	17
Sharq qizi.....	18
Mahmudxo'ja (Behbudiy) xotirasi	20
Qalandar ishqi	21
Kurash.....	22
Amalning o'limi.....	23
Kel beri	24
“Miltiragan xira...”	25
Suygan choqlarda.....	26
Men qochmadim.....	27
Men va boshqalar.....	28
Uyqu.....	29
Kuz.....	30
“Xayol, xayol...”	31
Yupanmoq istagi.....	32
Buzilgan o'lkaga.....	34
Kishan	37
Ko'ngil	38
Go'zal Turkiston.....	39
Yurt yo'li	40
Navro'z kunida	41

Xalq	43
Vijdon erki.....	44
Tutqunlarga.....	44
Nima?	45
Qizarish	46
Kulmak istading.....	48
Ziya-yi qamar	49
Sendan yiroqda... ..	50
Ketkaningda	51
O'tli suv.....	52
Barg.....	53
Og'riganda	55
Binafsha.....	56
Ko'klam qayg'usi.....	57
Kechirish.....	58
Sezgi.....	59
Chechak.....	60
Somon parcha.....	61
Men ham sevaman.....	62
Uch-to'rtta yulduz.....	64
Bahorda.....	65
Suhbat.....	66
Yana ko'klam	67
Yanglishasiz	68
Shaftoliga	69
Qushning hadigi.....	70
Ikki o't o'rtasida	72
Sozim	73
Ko'klam yomg'iri	74
Ko'klamdan xabar	75
"Boychechak"	76
Kuz guliga	77

Galdir.....	78
Sirlar.....	79
Bahorni sog'indim.....	80
Suv.....	81
Uzalgan qo'l.....	82
Tabiat kitobidan.....	83
Kuz yomg'iri.....	85
Bu yerning qishi.....	86
Qaytish.....	87
Men shoirmi?.....	87
Ber qo'lingni.....	89
Po'rtana.....	90

Adabiy-badiiy nashr

**ABDULHAMID
CHO'LPON
BINAFFSHA**

Muharrir: *Dilrabo Mingboyeva*
Badiiy muharrir: *Farrux Ermatov*
Sahifalovchi: *Azamat Qayumov*
Musahhah: *Dilfuza Mahmudova*

O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi
«ADABIYOT NASHRIYOTI» MCHJ

Nashriyot litsenziyasi: AI № AA 0043. 27.01.2021.
100129, Toshkent shahri, Markaz-15. 1/90.

 (+98) 128-30-04.

Bosishga 20.04.2021-yilda ruxsat etildi.

Ofset qog'oz. Qog'oz bichimi: 70x90^{1/32}.

Ofset bosma. Shartli b.t. 3.7.

Adadi 2000 nusxa. Buyurtma №

“AZMIR NASHR PRINT” MCHJ bosmaxonasida chop etildi.
100200, Toshkent shahri, Adham Rahmat ko'chasi, 10-uy.